

A HATÁRŐRIZETI CÉLÚ IDEIGLENES BIZTONSÁGI HATÁRZÁR TOVÁBBFEJLŐDÉSE, AVAGY A MÁSODIK KERÍTÉS MINDENT MEGOLD?

DEVELOPMENT OF THE TEMPORARY TECHNICAL BARRIER AT THE BORDER, OR THE SECOND FENCE IS SOLVE EVERYTHING?

KUI László

(ORCID: 0000-0001-6411-4179)

kui.laszlo@uni-nke.hu

Absztrakt

Magyarország déli határszakaszán tovább folytatódik a határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár fejlesztése. A történelemben több példát találhatunk az államhatárok fizikai akadállyal való lezárására, azonban ezek nem jelentettek sikeres megoldást. A tömeges méretű illegális migrációs nyomás miatt a magyar–szerb határszakasz műszaki megerősítése 2015-ben kezdődött el és jelenleg is folyamatban van. A fejlesztés során a műszaki tartalom egyre bővült, a rendszer egyre összetettebbé és intelligensebbé vált. Vajon mindez valóban áthatolhatatlanná teszi az államhatárt?

Kulcsszavak: határrendészet, határőrizet, államhatár műszaki megerősítése, illegális migráció, határőrizet technikai támogatása

Abstract

Continuing the development of the temporary technical barrier at the southern border of Hungary. In the history we can find more example for the close with physical barrier of the state borders, but these examples not were successful solutions. For the massive illegal migration in 2015 started the technical fortification of the Hungarian–Serbian border section and its nowadays is in progress. During the development the technical content has expanded, and the system became more and more complex and intelligent. Whether all this really make the border unpenetrable?

Keywords: border policing, border surveillance, technical fortification of the state border, illegal migration, technical support of the border surveillance

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2017.07.27.
A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2017.11.06.

BEVEZETÉS

Ez év tavaszán különböző médiumok tudósításaiból értesülhettünk arról a hírről, amely szerint a magyar–szerb államhatáron büntetésvégrehajtási fogvatartotti munkaerő alkalmazásával elkészült a határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár (rövidítve IBH, de maradjunk az általánosan használt „kerítés” megnevezésnél) második vonala. A második vonal kiépítésének indoka az volt, hogy a nyárra várhatóan fokozódó illegális migrációs¹ nyomás továbbra is feltartóztatható legyen a magyar–szerb viszonylatban, mivel a nyugat-balkáni migrációs útvonalon zajló illegális migrációs folyamatok újbóli felerősödése esetén továbbra is elsődlegesen e viszonylatban kell számolni tömeges jellegű tiltott határátlépési szándékkal. A híradásokból nem ismert, hogy az a feltételezés, amely szerint az illegális migrációs folyamatok nyárra felerősödének, milyen konkrét, elemzett-értékelt adatokon alapul. Jelen írás tárgyát nem képezi ilyen jellegű mélyebb elemzés, azonban saját tapasztalataim alapján megerősíthetem, hogy a zöldhatárral összefüggő illegális migrációs folyamatok az időjárási tényezők miatt a tavasztól őszi időszakban általában nagyobb aktivitást mutatnak, viszont ennek mértékét egzaktan nem lehet előre meghatározni. Kormányzati nyilatkozatok alapján a második kerítés kiépítésére irányuló beruházás 4,8 milliárd forintba került, viszont a magyar határvédelem minden eddiginél erősebbé vált, a biztonságot pedig sikerült tovább növelni, mivel a továbbfejlesztett kerítésrendszer gyakorlatilag áthatolhatatlan, és képes bármekkora embertömeget feltartóztatni. [2]

HATÁRVÉDELEM VAGY HATÁRRENDSZET?

A hírekkel, tudósításokkal kapcsolatban gyakran mondjuk, hogy minden csoda három napig tart, én azonban a közmondásos három nap elteltével is szeretnék egy kicsit részletesebben és szakmai-tudományos szemszögből foglalkozni az immár kettős kerítés kérdéskörével és az illegális migrációra, valamint a határőrizeti rendszerre gyakorolt várható hatásaival.

Rögtön az első szempont, amelyre „szakmabeliként” és a rendészet tudományát tanulmányozóként ráirányul a figyelmem, a határvédelem megfogalmazás. Nemcsak a fentebb hivatkozott hírben, hanem a tömeges méretű illegális migrációval kapcsolatos szinte minden sajtómegnyilvánulásban, illetve különböző nyilatkozatokban rendszeresen a határvédelem megnevezést alkalmazzák a Magyarország déli határai mentén végrehajtott rendőrségi tevékenységek összefoglaló megnevezéseként. Véleményem szerint a határvédelem-határrendészet kifejezések megközelítése és alkalmazása hasonló problémákat vet fel, mint a rendvédelem-rendészet kérdése, még akkor is, ha az Alaptörvény a rendőrség alapvető feladatai között az államhatár rendjének védelmét nevesíti és nem pl. az államhatárral kapcsolatos rendészeti feladatok ellátását.

A határvédelemnek, mint fogalomnak a Rendészettudományi Szószedetben az alábbi két meghatározása található meg:

„1) Az ország elleni katonai támadás esetén határterületen megvalósított katonai védelmi tevékenység.

(2) Alapvetően a Magyar Honvédség csapatainak a korábban létezett Határőrség, továbbá a Rendőrség, valamint a katasztrófavédelmi szervezet kijelölt erői - eszközei bevonásával végrehajtott olyan védelmi harctevékenység, mely egységes elgondolás és irányítás alapján

¹ Az illegális/irreguláris migráció fogalmának elhatárolását lásd: Hautzinger Zoltán–Hegedüs Judit–Klénner Zoltán: A migráció elmélete, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014., [1, 17-18. o.]

az agresszor támadásának megállítására, megsemmisítésére majd az eredeti helyzet visszaállítására irányul.”

Bár kétségtelen, hogy a második fogalom meghatározásban szereplő Határőrség ma már nem létező szervezet, azt hiszem, hogy mindkét definícióból jól látható, hogy a határvédelem valamilyen külső fegyveres fenyegetés fegyveres (katonai) eszközökkel történő elhárítására irányul, tehát egyfajta katonai tevékenységként értelmezhető. Ezzel szemben a határrendészet, vagy az államhatár rendészete a Rendészettudományi Szószedetben rendészeti eszközökkel és módszerekkel megvalósított hatósági tevékenységként került definiálásra.

A fenti definíciók tartalmi elemei alapján úgy gondolom, hogy – különösen annak fényében, hogy Magyarország az Európai Unió és a Schengeni Térség teljes jogú tagállama – a magyar terminológiában a magyar–szerb viszonylatban az államhatár őrzetével² összefüggő rendőrségi intézkedések összességére a határrendészet kifejezés tekinthető helytállóbbnak.

KERÍTÉS ÉS ÁTHATOLHATATLANSÁG

Az államhatárok „áthatolhatatlan” vagy legalább az áthatolást nagymértékben megnehezítő fizikai akadályokkal való megerősítésével az emberiség már az ókori államok létrejöttékor kísérletezett. A városállamok területét a kezdeti időktől igyekeztek falakkal körülvenni, de az államhatár műszaki megerősítésére a legközismertebb példa a Kína északi határán kiépült, Nagy Falként ismert erődrendszer, amelynek célja az ország lakosságának megvédése volt az északi nomád törzsek támadásaitól. Megemlíthetjük még az Európa területén épült ún. „limes” néven ismert, sáncokkal és árkokkal, őrtornyokkal megerősített határzárát, amely a Római Birodalom területét volt hivatott védeni a barbár támadásokkal szemben. [4]

Amint történelmi tanulmányainkból ismerjük, egyik határvédelmi megoldás sem vált be, a Nagy Falon át a nomádoknak sikerült bejutni Kína területére, a Római Birodalom pedig – többek között a barbár támadások miatt – elbukott.

A modern kori Magyarországon a határőrség a háború utáni megalakulásától kezdve törekedett az államhatár különböző jellegű megerősítésére³. A legközismertebb példa azonban a „vasfüggöny”, amelynek kiépítésével és alkalmazásával próbálták elérni az államhatár százszázalékos „sérthetetlenségét”. Bár a vasfüggöny esetében a cél nem a befelé, hanem a kifelé irányuló tiltott határátlépések megakadályozása volt, a változó politikai és társadalmi viszonyok közepette ez a rendszer sem tudta beváltani a hozzá fűzött reményeket. A rendszer üzemeltetési és fenntartási költségei aránytalanul magasak voltak⁴, rendkívül nagy volt a hamis riasztások száma, amely feleslegesen terhelte az állományt, illetve annak ellenére sem tudta az elvárt százszázalékos eredményességet és megfelelő visszatartó erőt produkálni, hogy mindenki tisztában volt a határőrök éles lőfegyverhasználati jogával. [7]

² A határőrizet meghatározását és tartalmi elemeit részletesen elemzi Balla József a 2017-es tanulmányában.

Balla József: A Magyar Honvédség helye és szerepe a határőrizeti rendszerben, Hadtudományi Szemle, 2017. X. évfolyam 1. szám, 2017., [3, 354-364. o.]

³ Lásd Fórizs Sándor: A határőrség megalakulása, valamint tevékenysége az első években (1945-1950). Magyar Rendészet XV. évfolyam, 2015/6. szám, 2016.[5, 89-102. o.]

⁴ Az államhatár műszaki megerősítése sosem eredményezte anyagi és humán erők megtakarítását. A műszaki jellegű biztosítást mindig fokozott mértékű plusz igénybevételt eredményezett. Lásd Fórizs Sándor: Az államhatár műszaki megerősítésének kezdete 1948-ban. Hadtudomány, XXV. évfolyam 2015. 1. elektronikus szám [6, 101-110. o.]

IBH, A MAGYAR KERÍTÉS

Ritecz György és Sallai János korábban részletesen, nemzetközi és hazai statisztikai adatok elemzésével vizsgálta a kerítés alkalmazásainak eddigi tapasztalatait, valamint az illegális migrációra gyakorolt hatását. Véggöveztetésük, hogy az ISIS visszaszorulása, a macedón-görög határ lezárása és a hatékonyabb török migrációkezelés mellett 2016-ig a kerítés önmagában nem volt képes megakadályozni az illegális migrációt, magyar részről szükséges volt a kerítéshez kapcsolódóan új jogszabályok és joggyakorlat kidolgozása és bevezetése. [8]

A 2015. évi kezdettel épült kerítéssel, illetve az illegális migrációra és a határőrizeti tevékenységre gyakorolt hatásaival [9] összefüggésben én a későbbiekben csak néhány adatot szeretnék felvillantani.

A magyar kormány a 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározatban döntött arról, hogy – a különböző nemzetközi (és európai!) példákhoz hasonlóan – fizikai akadállyal zárja le a zöldhatárt a szerb viszonylatban. Első lépésként a rendkívüli bevándorlási nyomás⁵ kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló kormányhatározat értelmében körülbelül 175 km hosszúságban 4 méter magas határőrizeti célú ideiglenes kerítés létesítésének előkészítése került elrendelésre, amely 2015. augusztus végére készült el. A műszaki tartalom nem került egységesítésre, mivel a határszakaszon eltérő terepviszonyok többfajta műszaki megoldást igényeltek. Mindezzel a határőrizeti rendszerben új technikai elemként jelent meg és döntő változást eredményezett a szerb és a horvát viszonylatban az IBH telepítése és a határőrizeti rendszerbe történő integrálása.

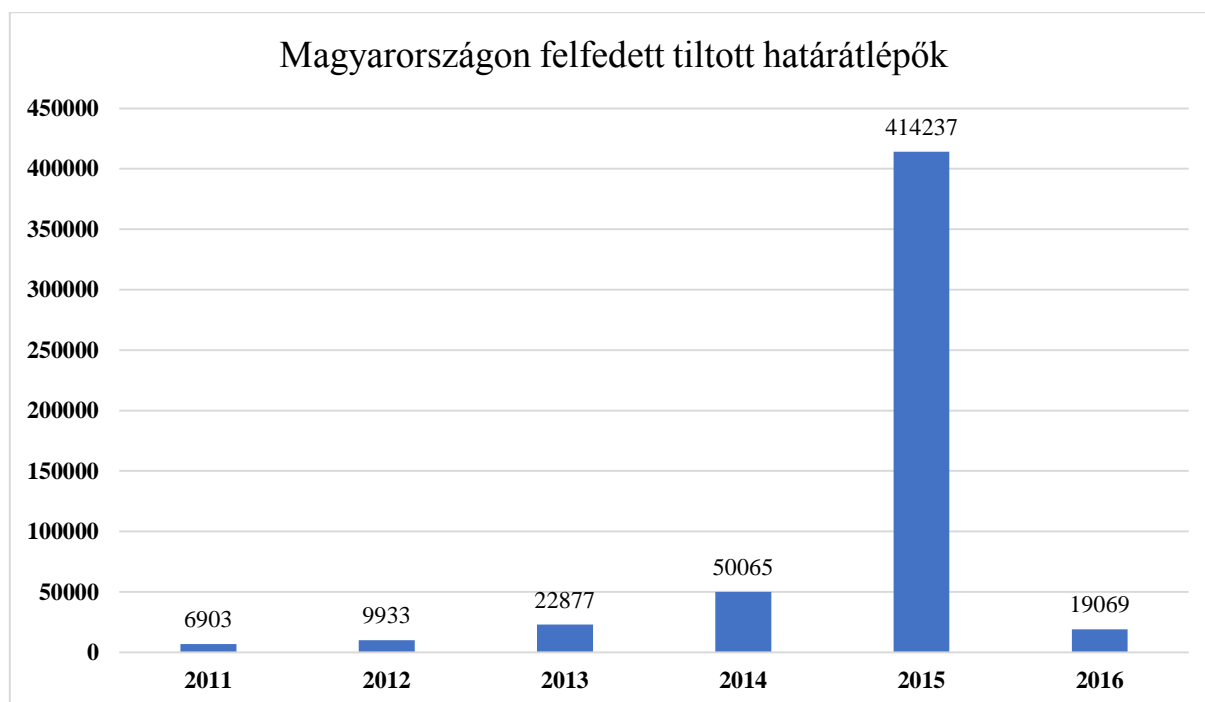
A szerb viszonylat 2015. szeptember 15-én történt teljes lezárását⁶ követően az illegális migráció iránya azonnal a horvát viszonylat felé fordult, majd 2015. október 16-án a horvát viszonylatban is befejeződött az IBH kiépítése, amellyel megvalósult a zöldhatár fizikai akadállyal történő lezárása a teljes déli határszakaszon. [11]

A határőrizet szempontjából a változást az jelentette, hogy a kerítés, mint fizikai akadály tulajdonképpen egy óriási kiterjedésű műszaki berendezés, amely azonban statikus jellege miatt önmagában nem jelentett leküzdhetetlen akadályt, hiszen köznapi eszközökkel (drótvágó, emelőrud, ásó) azt át lehetett vágni, alá lehetett ásni, szét lehetett feszíteni, stb. Mindezek miatt a már korábban is meglévő technikai eszközök alkalmazását mintegy a kerítés védelmére kellett alapozni. A rendelkezésre álló (stabil, mobil, kézi) hőképfelderítő eszközökkel a veszélyeztetett szakaszokat kellett megfigyelés alatt tartani, a határzár tiltott átlépésének hathatós megakadályozása érdekében pedig a kerítés közvetlen közelében nagy létszámú, megfelelő mobilitási képességgel és különböző egyéb megfigyelő eszközökkel rendelkező élőrőt, valamint szolgálati kutyákat kellett koncentrálni. A rendőrség határbiztonsági szerepvállalásának megnövekedését Kovács Gábor dolgozta fel tanulmányaiban. [12] [13] [14] Természetesen a rendszerben beállt változásokra az irreguláris migránsok és az embercsempészek is reagáltak. Először is már a kerítés építésének hírére a határ illegális átlépését tervező személyek még nagyobb számban vágtak neki a határnak, hogy még a kerítés befejezése előtt eljuthassanak Nyugat-Európába, majd a kerítés kiépülését követően változatos eszközökkel és módszerekkel próbáltak azon átjutni.

Ugyanakkor kétségtelen, hogy a kerítéssel és a hozzá kapcsolt jogi eszközökkel [15] sikerült jelentős mértékben csökkenteni a Magyarország felé irányuló illegális migrációt, amelyet az alábbi ábra (1. ábra) is jól szemléltet.

⁵ A jogszabály címe a rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat. Talán helytállóbb lett volna az „illegális migrációs nyomás” kifejezést használni [10, 1. o.]

⁶ Ekkor történt meg a Röszei Közúti és Autópálya határátkelhelyek lezárása.

1.ábra Magyarországon felfedett tiltott határátlépők (a szerző szerkesztése a [16] alapján)

Meg kell említeni, hogy a 2016-os tiltott határátlépési számadat mellett (2017-ben is) jelentős azoknak a személyeknek a száma is, akik esetében megakadályozásra került a határzár tiltott átlépése.⁷ Szintén jelentős azoknak a száma, akik a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról szóló 2016. évi XCIV. törvény rendelkezései alapján⁸ az államhatártól számított 8 km-en belül kerültek feltartóztatásra és a kerítés túloldalára visszakísérésre.

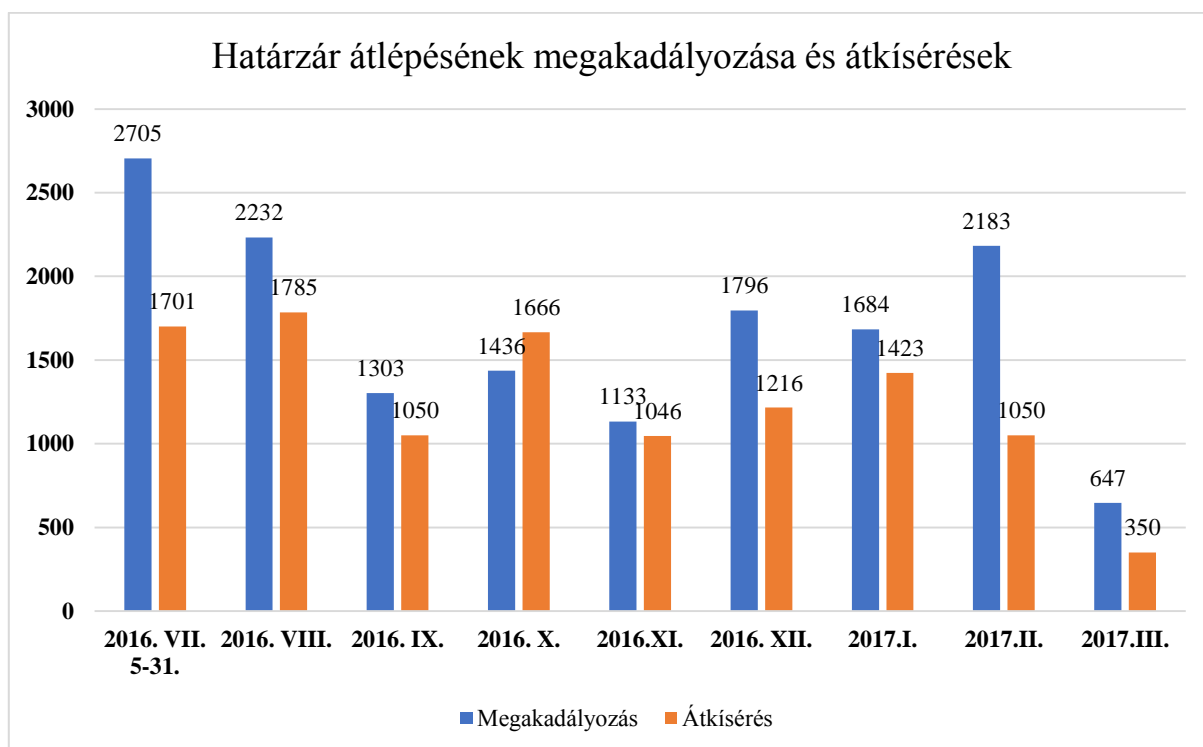
A következő ábra adatai alapján látható, hogy kerítésen 2016. évben végrehajtott további technikai fejlesztések (manőverút kiépítése, magasfigyelők, mozgásérzékelő kábel, nappali és hőkamerák beépítése, illetve a hozzájuk kapcsolódó jelzéskezelő központok rendszerbe állítása) ellenére továbbra is magas volt azoknak a száma (2. ábra), akik esetében sikerült megakadályozni a kerítésen való átjutást, vagy átjutottak azon és visszakísérésre kerültek a kerítés túloldalára.⁹ Jelentős csökkenés e tekintetben 2017. márciusában következett be, amikor a kerítéshez kapcsolódó újabb jogszabály módosítás (2017. évi XX. törvény) már olyan jelentős visszatartó erőt képviselt, hogy az irreguláris migránsok részére szinte

⁷ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 352/A. §-a határozza meg a határzár tiltott átlépésének törvényi tényállását.

⁸ 2017. július 5-től a törvény 3. § (1a) pontja alapján „a rendőr Magyarország területének a Közösségi Kódex 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belül feltartóztathatja a Magyarország területén jogellenesen tartózkodó külföldit, és az (1) bekezdés szerinti létesítmény legközelebbi kapuján átkísérheti, kivéve, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel.” 2017. márciustól a 2017. évi XX. törvény 11. § (1b) pontja eltörölte a 8 km-es sávhatárt.

⁹ 2017. évben március 31-ig összesen 633 fő követett el tiltott határátlépést, vagy kísérletét, amelyhez képest továbbra is magas a megakadályozások és átkísérések száma.

kilátástalanná vált az az alternatíva, hogy a magyar–szerb viszonylaton keresztül jussanak magyar területre.¹⁰

2.ábra Határzár átlépésének megakadályozása és átkísérések (a szerző szerkesztése a [17] alapján)

2017. áprilisra került kiépítésre a kerítés második, belső vonala, amely szintén acél oszlopokra rögzített dróthálóból áll, helyenként gyorstelepítésű drótakadállyal megerősítve, illetve a kerítésre 8 mm-es átmérőjű hegesztett acél síkháló került rögzítésre, amely egyszerű kézi drótvágó eszközökkel már nem átvágható, valamint a háló sűrűsége olyan kicsi, hogy abba nem lehet a lábat bedugni és a kerítésre felmászni. A kerítésrendszer felépítése az államhatár felől az újabb fejlesztés után így alakul:

1. a határvonal közelében első ütemben telepített alapkerítés, amelynek határvonal felőli oldala gyorstelepítésű drótakadállyal is biztosított. Ezen a kerítésvonalon kerültek elhelyezésre a nappali és éjszakai kamerák, valamint a kerítéshálóba fűzött mozgásérzékeny optikai kábel, amelyek képi információi és jelzései a Mórahalmon és Bácsalmáson elhelyezett ún. command centerekbe futnak be
2. manőverút és a mellette kiépített vízelvezető árok, magasfigyelők

¹⁰ A határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvény eltörölte a 8 km-es sávhatárt és szigorította a menekültügyi eljárás szabályait.

11. § Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején a rendőr Magyarország területén feltartóztathatja a Magyarország területén jogellenesen tartózkodó külföldit, és az (1) bekezdés szerinti létesítmény legközelebbi kapuján átkísérheti, kivéve, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel.

7.§ A menekültügyi hatóság az elismerését kérő részére a jogorvoslattal tovább nem támadható döntés vagy a dublini átadásáról hozott végzés végrehajthatóvá válásáig tartózkodási helyként a tranzitóna területét jelöli ki. Az elismerését kérő a tranzitóna területét a kiléptető kapun keresztül hagyhatja el.

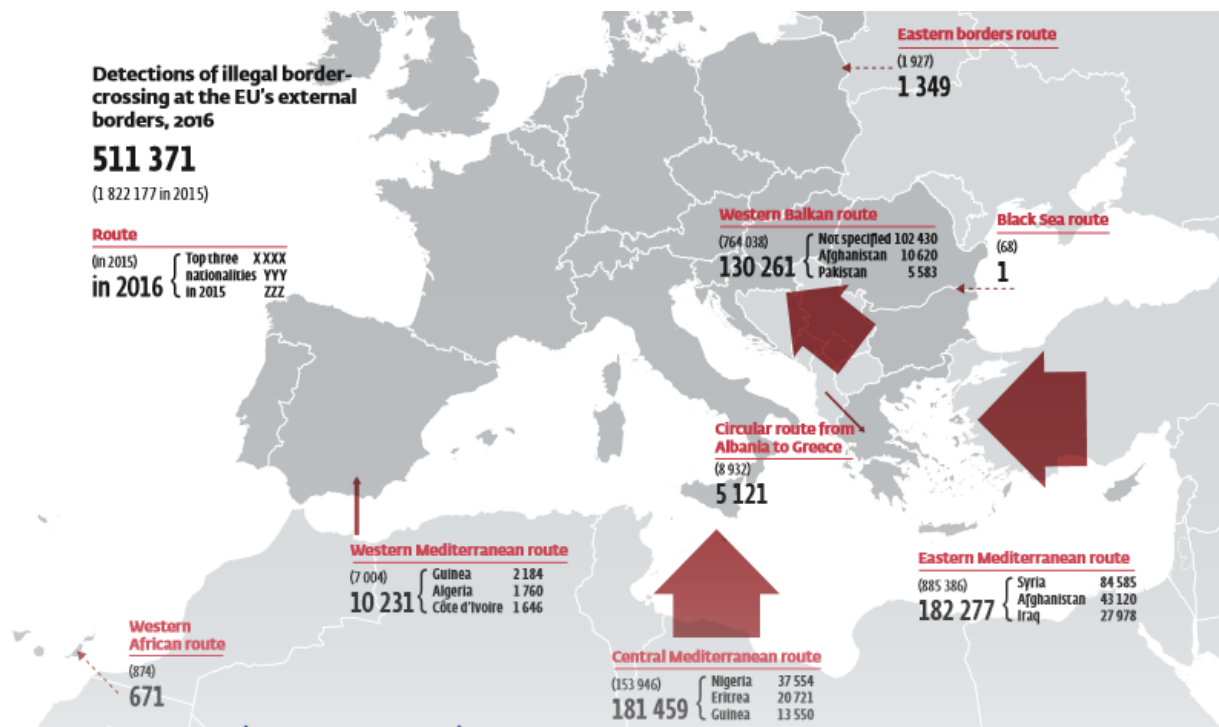
3. második kerítésvonal.

Az így kiépített, és elektromos feszültség alá helyezett¹¹ kétsoros kerítésrendszer lényegesen komolyabb fizikai akadályt képez, illetve főleg a második vonal kézi eszközökkel egyszerűen és gyorsan nem vágható át, amely azt eredményezi, hogy a felderítő és jelző berendezések jelzését követően az irreguláris migránsok nagyobb valószínűséggel tartózkodhatnak fel már a két vonal között.

JÖVŐKÉP ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

Ha a fenti kérdést az illegális migráció szempontjából közelítem meg, egyértelműen arra a következtetésre jutok, hogy a kerítés, a határőrizeti célú ideiglenes határzár már csak nevében tekinthető ideiglenesnek, hiszen nem várható, hogy azok a globális problémák, amelyek a jelenlegi illegális migrációs folyamatokat kiváltották, a közeljövőben megoldódnak és ezáltal az illegális migráció is megszűnik. Változások csak az illegális migráció mértékében és az útvonalakban következhetnek be, hiszen az irreguláris migránsok nyilván azokon az útvonalakon igyekeznek majd úti céljukhoz eljutni, amelyeken a legkisebb ellenállásba ütköznek.

Ezt támasztja alá a Frontex aktuális éves kockázatelemzése (3. ábra), amelynek adatai alapján 2016-ban a nyugat-balkáni útvonalon jelentős csökkenés állt be az illegális migrációs folyamatokban, ugyanakkor a nyugat- és közép-mediterrán térségben növekedés kezdődött el.

3.ábra Frontex kockázatelemzési adatai [18]

¹¹ A magyar-szerb határon kiépítésre kerülő intelligens jelzőrendszer működéséről szóló 1401/2017. (VI. 28.) Korm. határozatban a Kormány elrendelte a magyar-szerb határon kiépítésre kerülő intelligens jelzőrendszer 900 V névleges feszültségű alapesetben történő üzemelését.

Határőrizeti szempontból vizsgálva a kérdést, úgy gondolom, hogy a jövőben is indokolt lesz a kerítés folyamatos technikai fejlesztése/kiegészítése, mivel a fentebb említettek alapján az irreguláris migránsok és az embercsempész szervezetek is folyamatosan keresni fogják az új lehetőségeket és módszereket. Kétségtelennek tartom, hogy a kerítésre alapozott technikai fejlesztések hozzájárulnak a határőrizeti feladatok ellátásához szükséges élőerő létszámának csökkentéséhez. A jelenlegi tapasztalatok alapján a tiltott határátlépők már csak nagyon nehezen tudják átlépni a kerítés második, belső vonalát, ezért a megfelelő szintű reagáló képesség modellezésével és a kockázatelemzés alapján helyesen megválasztott szolgálati módokkal kialakítható az a minimális járőrleltszám, amellyel a kerítés elektrooptikai felderítő- és jelzőrendszereinek jelzései és képi információi alapján még a két kerítésvonal között biztonsággal végre lehet hajtani a feltartóztatásukat. Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy a különböző technikai eszközök, felderítő és jelző berendezések észlelései alapján továbbra is élőerővel kell intézkedni, meg kell akadályozni a kerítés átlépését, vissza kell kísérni a feltartóztatott személyeket, amelyet a technika nem fog tudni megoldani az állomány helyett. Mindezekon kívül rendkívül nehéz pl. a határőrizet meglepetésszerűségének elvét [19] érvényesíteni, hiszen nem lehet meglepetésszerűségről beszélni akkor, amikor valamennyi irreguláris migráns tisztában van azzal, hogy Magyarország déli határai kettős kerítéssel összefüggően védettek. Megjegyzendő, hogy a kockázatelemzéssel, elektronikai eszközök alkalmazásával és határőrizeti elvekkel összefüggő gondolatmenetnek csak addig van létjogosultsága, amíg az illegális migráció úgymond „normál” keretek között jelenik meg a zöldhatáron. Abban az esetben, ha jelenleg nem prognosztizálható tényezők miatt olyan helyzetekre kerülne sor, mint a ceutai és melillai kerítés kapcsán, ahol többszáz fős tömegek rohamozzák meg egy adott ponton a kerítést, a kerítés masszivitásának fokozása és a csapat szolgálati tevékenység kerülne előtérbe.

Az illegális migráció továbbra is olyan európai szintű problémát jelent, amely kerítésekkel és pusztán rendészeti eszközökkel nem megoldható. A lehetséges megoldásoknak nem csak az államhatár vonalán kell megjelennie, hanem az Integrált Határbiztonsági Modell [20] egyes lépcsőinek megfelelően már a migrációt kibocsátó országokban, a harmadik és szomszédos országokban, valamint a szabad mozgás térségében, egységes, komplex rendszert alkotva. Mindez különösen azért fontos, mert hosszabb távon az illegális migrációs folyamatok további erősödését okozhatják pl. a klímaváltozás hatásai, vagy az afrikai kontinens nagymértékű népességyarapodása, amelyhez nem párosulnak megfelelő megélhetési körülmények és ellátó rendszerek. Emellett az Európai Uniót tekintve az uniós politikának egységes álláspontot kellene képviselnie a külső határok őrzésével és a menekültügygel kapcsolatban.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] HAUTZINGER, Z.; HEGEDŰS, J.; KLENNER, Z.: *A migráció elmélete*, Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar 2014.
- [2] *Elkészült a második kerítés is*, origo.hu, <http://www.origo.hu/itthon/20170428-elkeszult-a-ketsoros-keritesrendszer-masodik-keritese-a-magyar-szerb-hatarszakaszon.html> (Letöltés: 2017. 05. 02., nem szó szerint idézve)
- [3] BALLA J.: *A Magyar Honvédség helye és szerepe a határőrizeti rendszerben*, Hadtudományi Szemle, 2017. X. évfolyam 1. szám, Nemzeti Közszerológálati Egyetem 2017.
- [4] BALLA, J.; KUI, L.: *A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai*. Hadtudományi Szemle, 2017. X. évfolyam 1. szám, Nemzeti Közszerológálati Egyetem (2017) 223-225. o.

- [5] FÓRIZS S.: *A határőrség megalakulása, valamint tevékenysége az első években (1945-1950)*. Magyar Rendészet XV. évfolyam, 2015/6. szám, 2015.
- [6] FÓRIZS S.: *Az államhatár műszaki megerősítésének kezdete 1948-ban*. Hadtudomány, XXV. évfolyam 2015. 1. elektronikus szám 2015.
- [7] SALLAI J.: *Egy idejét múlt korszak lenyomata. A vasfüggöny története*. Hanns Seidel Alapítvány (2012) 70-73. o.
- [8] RITECZ, GY.; SALLAI J.: *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0*. Hanns Seidel Alapítvány, Budapest, (2016) 74-80. o.
- [9] BALLA J.: *Határőrizeti intézkedések a migrációs válság kezelésére és megszüntetésére*, In.: Tóth Péter (szerk.), Magyarország és a 2015-ös migrációs válság, Dialóg Campus Kiadó (2017) 83-100. o.
- [10] *1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat*
- [11] KUI L.: *A magyar határőrizet technikai támogatásának aktuális helyzete*. Határrendészeti Tanulmányok 2016/2. szám (2016) 122-123. o.
- [12] KOVÁCS G.: *A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében*. Hautzinger Zoltán (szerk.) Migráció és rendészet. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat (2015) 69-84. o.
- [13] KOVÁCS G.: *A migráció bűnügyi hatásai a magyar határrendészet kockázatelemzési rendszerére*. Hautzinger Zoltán (szerk.): A migráció bűnügyi hatásai. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat (2016) 141-150. o.
- [14] KOVÁCS G.: *A rendőrség vezetésirányítási rendszerének sajátosságai a migrációs válsághelyzet kezelése során*. Tóth Péter (szerk.): Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus Kiadó (2017) 148. o.
- [15] HAUTZINGER Z.: *Büntetőjogi válaszok a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetre Magyarországon*. Tóth Péter (szerk.) Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus Kiadó (2017) 72-74. o.
- [16] <http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/hatarrendeszet> (Letöltve: 2017. 05. 03.)
- [17] <http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/hatarrendeszet> (Letöltve: 2017. 05. 03.)
- [18] http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf (Letöltve: 2017. 05. 09.)
- [19] KOVÁCS G.: *A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai*, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVI. kötet 2015.
- [20] RITECZ, GY.; SALLAI J.: *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0*. Hanns Seidel Alapítvány 2016.